

НТУ «Дніпровська політехніка»
Інститут гуманітарних та соціальних наук
Кафедра філософії і педагогіки

Силабус
дисципліни «Політична філософія»

Освітній рівень: бакалавр
Спеціальність: 052 - Політологія
Освітня програма: Філософія і політична критика
Термін навчання: 1 -й семестр (3-курс);
Формат навчання: 6 кредитів ECTS (180 годин); лекцій – 18 (36 годин); семінарів – 12 (24 години);
самостійна робота – 120 годин

Інформація про викладача

Прізвище, ім'я, по батькові	Захарчук Олексій Феліксович
Наукова ступінь	кандидат філософських наук
Наукове звання	доцент
Посада	доцент кафедри філософії і педагогіки НТУ «Дніпровська політехніка»
Контакти	служ. тел. (056) 7461183; моб: 067-388-36-63
E-mail	zaharchuk1978@i.ua
Профайл	http://filosof.nmu.org.ua/ua/staffua/Zakharchiuck.php?clear_cache=Y
Консультації	Час відповідно до графіку індивідуальних консультацій, що розміщений на інформаційному стенді кафедри
Місце	Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», кафедра філософії і педагогіки, 49005 м. Дніпро, пр. Дмитра Яворницького, 19; 1 корпус, 3 поверх, ауд. 116)

Анотація: Пропонований навчальний курс знайомить студентів з історичним розвитком філософських вчень про політику, вводить його у змістовний контекст таких опорних понять, як «буття політичного», «політична влада», «політична система», «суб`єкт політичної діяльності», «політична духовність», «політична гносеологія» тощо. Одночасно, він аналізує реальні політичні процеси, що здійснюються в Україні і світі.

Важливим завданням курсу є донести до студентів генетичний зв'язок політичної сфери з філософською проблематикою, та одночасно розкрити специфічність розуміння політики у філософському контексті.

Мета курсу: Вивчення основ політичної філософії, усвідомлення проблем, які вона має вирішувати, розуміння методології дослідження політики

Цілі курсу: Вміти розробляти логічно вивірені, можливі для практичного використання, когерентні методи пізнання; винаходити оригінальні рішення та створювати принципово нові, соціально-політичні концепти; використовувати гнучкість пізнання, вміти швидко переходити від категорії до категорії не втрачаючи цілісного бачення явищ, речей, процесів; приймати ефективні рішення на рівнях координації і субординації; здатність адекватно та цілісно оцінювати себе, кваліфікувати дії та вчинки, розуміти інших.

Результати навчання:

PH12	Базові знання нормативної та позитивної політичної теорії, політичного аналізу, порівняльної та прикладної політології
PH13	Вільно володіти базовим професійним категорійно-поняттєвим та аналітично-дослідницьким апаратом сучасної світової політичної науки

Пререквізити: (попередній освітній досвід на якому базується опанування дисципліни): дисципліни Вступ до спеціальності 033-Філософія)

ПЛАН

Тиж день	Тема та зміст лекційного/семінарського заняття	Самостійна робота, години, Завдання	Література
ЛЕКЦІЇ			90
1-2	<p>1 Політична філософія як галузь філософських знань</p> <p>Політика як спосіб організації суспільного життя. Виникнення політики як явища суспільного життя</p> <p>Генеza поняття “політика” в історії філософської думки.</p> <p>Політика як об’єкт окремої галузі філософського знання - політичної філософії.</p> <p>Предмет, мета, завдання політичної філософії</p> <p>Політична філософія у сучасному світі і в Україні</p>	Засвоєння та опрацювання матеріалу лекції – 4 години	<p>1. Андрущенко В.П. Філософія політики: Підручник. - К.: Знання України, 2003. — 400 с.</p> <p>2. Сучасна політична філософія : навчальний посібник / Д. Шевчук. – Острого : Видавництво Національного університету “Острозька академія”, 2012. – 348 с.</p> <p>3. Гобозов И.А. Философия политики. – М., 1998.</p> <p>Ильин М. В., Коваль Б. И. Что есть политика и что — наука о политике // Полис. — 1991. — № 4.</p> <p>Человек, политика, психология (круглый стол) // Вопр. философии. — 1995. — № 4.</p>
3-4	<p>2 Платон і Арістотель як фундатори політичної філософії</p> <p>Вплив ідей Платона на розвиток західноєвропейської політичної філософії.</p> <p>Основний зміст праць Платона</p> <p>Пошук Арістотелем найкращого політичного устрою для людської спільноти.</p> <p>Основний зміст філософсько-політичних поглядів Арістотеля</p>	Засвоєння та опрацювання матеріалу лекції – 4 години	<p>Платон. Держава / Пер. з давньогр. Д. Коваль. — К.: Основи, 2000. — 355 с.</p> <p>Платон. Законы // Платон. Сочинения: В 3-х тт.-Т.3. Ч.2.-М.: Мысль, 1972.-С.83-478.</p> <p>Аристотель. Афинская политика // Аристотель. Политика. Афинская политика.-М.: Мысль, 1997.-С.271-346.</p> <p>Аристотель. Политика.-К.: Основи, 2000.- 239 с.</p> <p>Арон Раймон. Демократия и тоталитаризм / Пер. с фр. Г.И.Семенова.-М.: Текст, 1993.- 303 с.</p> <p>Вебер Макс. Политика как призвание и профессия // Вебер Макс. Избранные</p>

			произведения /Пер. с нем.;сост., общ.ред. и послесл. Ю.Н. Давыдова;предисл. П.П. Гайденко.-М.: Прогресс,1990.-С.644-706.
5-6	<p>3 Основні віхи світової філософсько-політичної думки.</p> <p>Міфологічні уявлення про владу як волю богів</p> <p>Різноманітність поглядів на державність, політичність у філософів античності</p> <p>Політика як елемент морально-релігійного порядку, держава й церква як єдина цілісність і форма Божого володарювання на землі.</p> <p>Гуманістичні філософсько-політичні вчення доби Відродження, Реформації</p> <p>Філософсько-політичні доктрини Нового часу</p> <p>обґрунтування теорії правової держави, принципів лібералізму І.Кантом; вчення про державу і громадянське суспільство Г.В.Ф.Гегеля;</p> <p>Політика як арена класової боротьби у марксизмі</p> <p>теорія утилітаризму і лібералізм у поглядах І.Бентама; критично-утопічні вчення К.А.д.Р. Сен-Сімона, М.Ш.Фур'є, Р.Оуена; економічний романтизм Ш.Сімонді; анархізм П.Прудона.</p> <p>Сучасні філософсько-політичні доктрини</p>	Засвоєння та опрацювання матеріалу лекції – 4 години	<p>Августин Блаженный. О граде Божием: В 4-х т. – М.: Изд-во Спасо-Преображенского Валаамского монастыря, 1994.-Т.1.-394 с.; Т.2.-336 с.; Т.3.-281 с.; Т.4.-404 с.</p> <p>Аквінський Фома. Коментарі до Аристотелевої «Політики» //Пер. з лат. О.Кислюка.-К.: Основи, 2000.-795 с.</p> <p>Мак'явеллі Нікколо. Державець//Мак'явеллі Нікколо. Флорентійські хроніки.Державець /Пер.з італ. А.Перепаді.-К.: Основи,1998.-С.393-463.</p> <p>Гоббс Томас. Бегемот, або Довгий парламент. – К.:Абрис,1996.-239 с.</p> <p>Бэкон Френсис. Опыты или наставления нравственные и политические //Бэкон Френсис. Сочинения: В 2-х т.-Т.2- М.:Мысль,1972.-С.347-486.</p> <p>Гегель Г.В.Ф. Политические произведения. – М.:Наука,1978.-438 с.</p> <p>Кант Иммануил. Идея всеобщей истории во всемирно-гражданском плане.//Кант Иммануил.Сочинения: В 6-и т.-Т.6.-С.5-23.</p>
7-8	<p>4 Філософсько-політичні пошуки українських мислителів.</p> <p>Витоки філософсько-політичної думки України. “Людська держава” Г.С.Сковороди.</p> <p>Філософсько-політичні ідеї Кирило-Мефодіївського товариства.</p> <p>Філософсько-політичні ідеї у світогляді Т.Г.Шевченка.</p> <p>Філософсько-політична платформа українського народництва.</p> <p>Філософсько-політичні концепції і погляди видатних українських вчених, літераторів, громадських діячів (М.Драгоманова, І.Франка,</p>	Засвоєння та опрацювання матеріалу лекції – 4 години	<p>Донцов Д. Історія розвитку української державної ідеї. — К.: Знання, 1991. — 48 с.</p> <p>Касьянов Г. В. Теорії нації та націоналізму. — К.: Либідь, 1999. — 352 с.</p> <p>Винниченко й українська соціал-демократія: (зб. док. та матеріалів) / В.С. Лозинський (упоряд. та авт. передмова). — К. : Парламентське видавництво, 2008. — 248 с.</p>

	Л.Українки, М.Грушевського, В.Винниченка, Д.Донцова, В.Липинського та ін.).		Хома Н.М. Моделі соціальної держави: світовий та український досвід / Н.М. Хома. – К., Юридична думка, 2012. – 591 с.
9-10	5 Соціальні інтереси як детермінанти політики. Політика як арена боротьби і як царина здійснення всезагальних інтересів. Поняття “соціальний інтерес” Диференціація суспільства як причина виникнення специфічних інститутів регулювання суспільного життя і держави – головного з таких інститутів. Виникнення політики як діяльності людей у владних інститутах. Соціальне призначення політики і її основний виконавець – держава. Поява масових політичних партій і рухів і їх вплив на політику і здійснення державної влади. Консенсусний та конфліктологічний підходи до визначення політики.	Засвоєння та опрацювання матеріалу лекції – 4 години	Головатий М. Ф. Мистецтво політичної діяльності: Навч. посіб. — К.: МАУП, 2002. — 176 с. Андрущенко В.П., Михальченко М.І. Сучасна соціальна філософія: Курс лекцій.- 2-е вид., випр. і доп. – К.: Вид-во “Генеза”, 1996.-368 с. Консерватизм: Антологія /Упоряд.: Олег Проценко, Василь Лісовий. – К.: Смолоскип, 1998.-598 с. Лібералізм: Антологія /Упоряд.: Олег Проценко, Василь Лісовий.- К.: Смолоскип, 2002.-1126 с.
11-12	6 Політика і політична влада. Взаємозв’язок понять “політика” і “влада”. Дефініція політики з точки зору первинності політики чи влади. Поняття “влада”. Генеза і природа влади. Різновиди влади. Концепції політичної влади Сутність трактувань дефініції політичної влади. Особливості політичної влади. Форми здійснення влади: панування, керівництво, управління, контроль. Диференціація влади. Легітимність політичної влади.	Засвоєння та опрацювання матеріалу лекції – 4 години	Кухта Б. Політична влада та її рішення. — Л.: ЦПД, 2006. — 240 с. Рябов С. Політологічна теорія держави. — К.: КНЕУ, 1996. — 201 с. Бжезінський З. Україна у геостратегічному контексті. — К.: "Києво- Могиллянська академія", 2006. — 102 с.
13-14-15	7 Політична система суспільства Тлумачення термінів словосполучення “політична система” Системний аналіз суспільства Т.Парсонса. Марксистське бачення поняття “політична система суспільства” Концепції політичної системи Д.Істона, Г.Алмонда, К.Дойтча, Д.Трумена. Сутність політичної системи та її підсистем (інституціональної, регулятивної, функціональної, комунікативної, духовно-ідеологічної).	Засвоєння та опрацювання матеріалу лекції – 4 години	Бек У. Что такое глобализация? Ошибки глобализма — ответы на глобализацию / Пер. с нем. А. Григорьева, В. Седелника; Общ. ред. и послесл. А. Филиппова. — М.: Прогресс-Традиция, 2001. — 304 с. Бжезинский З. Великая шахматная доска // Філософія політики: Хрестоматія: У 4 т. — К.: Знання України, 2003. — С. 80—112.

	Політичний процес як конкретне вираження функціональної підсистеми. Політичний режим як виявлення функціонування політичної системи.		О свободе. Антология мировой либеральной мысли (I половина XX века) Отв. ред. М.А. Абрамов.-М.: Прогресс-Традиция, 2002.- 696 с.
	Сучасні типології політичних систем		
	ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ	90	
	<p>1 Держава як головний інститут політичної системи суспільства</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Політичні інститути і соціальне спілкування. 2. Держава як політичний інститут. 3. Основні принципи правової і соціальної держави. 4. Проблеми державної влади в Україні 	Опрацювання рекомендованої літератури та лекційного матеріалу	<p>Даль Р. О демократии / Р. Даль ; пер. с англ. – М. : Аспект Пресс, 2000. – 208 с.</p> <p>Ильин И. А. О монархии и республике / И. А. Ильин // Вопросы философии. – 1991. – № 4. – С. 107–151; № 5. – С. 95–145.</p> <p>Кинг П. Классифицирование федерации / П. Кинг // Полис. – 2001. – № 5. – С. 6–18.</p> <p>Лейпхарт А. Многосоставные общества и демократические режимы / А. Лейпхарт // Полис. – 1992. – № 1–2.</p> <p>Политические институты на рубеже тысячелетий (XX – XXI) вв. / В. И. Борисюк, Г. И. Вайнштейн, И. Е. Городецкая и др. – Дубна : Феникс, 2005. – 480 с</p>
	<p>2 Політична свідомість і політична гносеологія. Масове суспільство і політичні технології</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Маса та способи її формування. Маси і політичні еліти. Х. Ортега-і-Гассет про повстання мас. Маса і влада в концепції Е. Канетті. 2. С. Московічі про масове суспільство. Політична свідомість і public relations. 3. Політика і психологія мас. Психологія мас і політична система. Імідж і влада. 4. Поняття “політичних технологій”. “Чорні” та “білі” політичні технології. Соціально-практичне значення політичних технологій. 	Опрацювання рекомендованої літератури та лекційного матеріалу	<p>Богданов Е. Н., Зазыкин В. Г. Психологические основы “публик рилейшнз”. — СПб.: Питер, 2003.</p> <p>Канетті Е. Маса і влада — К.: Вид. дім “Альтернативи”, 2001.</p> <p>Московичи С. Век толп. — М.: Центр психологии и психотерапии, 1998.</p> <p>Ортега-и-Гассет Х. Восстание масс // Вопр. философии. — 1989. — № 3,4.</p>

<p>3 Політична свобода</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Природа сили політичної влади. Взаємодія регулятивних систем. 2. Політика та право. Закон – аспект моралізації домінуючої ідеології. 3. Політика та мораль. Суть відносин “влада-закон-мораль”. 4. Політика як свобода. Відповідальність в політиці. Аспекти свободи. 5. Політика: національні та загальнолюдські цінності. 	<p>Опрацювання рекомендованої літератури та лекційного матеріалу</p>	<p>Скуратівський В.А. Духовне життя суспільства. Суспільна свідомість і культура // Філософія. Навч. посібник . – К. : Вікар, 2005. – с. 429 – 443</p> <p>Вебер М. Политика как призвание и профессия // М. Вебер. Избр. произведения. — М.: Прогресс, 1990.</p> <p>Трипольський В.О. Демократія і влада. – К.: Парламентське вид-во, 2007. – 174 с.</p>
<p>4. Політична ідеологія та політичні Міфи.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Суспільна ідеологія: зміст, сутність і соціальне значення. 2. Природа ідеократії: словесний фетишизм та “ідеологічна” людина. 3. Техніки ідеологічної влади: індоктринації, демагогія, примітивізація свідомості та ін. 4. Міф як феномен сучасної політики. Політичні міфи: зміст, сутність і соціальне значення. Функції політичних міфів. 5. Міф та утопія як інструменти політичної влади: міф як спосіб осмислення історії, утопія як спосіб проектування майбутнього 	<p>Опрацювання рекомендованої літератури та лекційного матеріалу</p>	<p>Арендт Х. Истоки тоталитаризма. — М.: ЦентрКом, 1996</p> <p>Кравченко И. И. Политическая мифология: вечность и современность // Вопр. философии. — 1999. — № 1.</p> <p>Матц У. Идеологии как детерминанты политики в эпоху модерна // Полис. — 1992. — № 1–2</p> <p>Почепцов Г. Тоталитарный человек: Очерки тоталитарного символизма и мифологии. — К.: Глобус, 1994.</p> <p>Эдельман О. Легенды и мифы Советского Союза // Логос. — 1999. — № 5.</p>
<p>5 Аксіологічний аспект політики</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Аксіологія у політиці. Співвідношення політики і моралі. 2. Історичні долі ідеї справедливості. 3. Поняття “політичної культури”. Політична культура і влада. 4. Політична культура і політична поведінка громадян. Структура та функції політичної культури. 	<p>Опрацювання рекомендованої літератури та лекційного матеріалу</p>	<p>Єрмоленко А. М. Комунікативна практична філософія. — К.: Лібра, 1999</p> <p>Рікер П. Насильство та мовлення / П. Рікер. Навколо політики. — К., 1995.</p> <p>Ушакин С. А. Речь как политическое действие // Полис. — 1995. — № 5.</p> <p>Апресян Р. Г. Сила и насилие слова // Человек. — 1997. — № 5</p>

Критерії оцінювання:

Загальна система оцінювання курсу рейтингова

Поточний контроль:

розширений тематичний виступ-презентація на семінарському занятті —40%
присутність на заняттях, підготовленість та активний внесок у дискусії — 40%
семестрова робота по тематиці дисципліни – 20%

Підсумковий контроль:

У разі необхідності (студент не відвідував занять, не має поточних оцінок, бажає підвищити оцінку), усний/письмовий іспит - 100%

Лекції: для повноцінного сприйняття та засвоєння матеріалу лекцій необхідною умовою є попереднє самостійне опрацювання запропонованих джерел та літератури.

Семінарські заняття: На кожне семінарське заняття всі учасники мають опрацювати запропоновані джерела й літературу, щоб бути готовими до активного внеску в обговорення дослідницької проблеми, яку на відповідному занятті одна/один з учасників презентуватиме у розширеному виступі.

Політика курсу:

В процесі опанування дисципліни студентам забороняється:

Запізнюватися (у випадку форсмажорного запізнення, необхідно вибачитися та зайти в аудиторію після дозволу викладача, максимально не привертаючи уваги, а після заняття пояснити причину запізнення);

Пропускати заняття без поважних причин (у випадку поважної причини надати документ, що пояснює відсутність (лікарняний, довідка, мобільність навчання тощо);

Плагіат при виконання самостійних завдань;

Використовувати гаджети та інформаційні джерела під час виконання контрольних завдань в аудиторії;

Перебивати викладача чи студента під час їх промови;

Використовувати сленг, нецензурну лексику чи лайку.

Етичною основою педагогічного спілкування визнаються суб'єкт-суб'єктні відносини, в яких кожен учасник процесу має рівні права на участь в освітньому середовищі, тому педагогічний діалог має будуватися на поважній взаємодії викладач-студент та прийнятті буд-яких позицій на умовах їх обґрунтованості та доведеності, а також толерантного ставлення до учасників навчального процесу іншої релігійної конфесії, національної ідентичності, політичних уподобань тощо.

Додатки: конспект лекцій, контрольні питання, перелік навчальної літератури.....